

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2022r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 maja 2022r. w Suwałkach

sprawy **S. B.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wypłatę zawieszony emerytury

w związku z odwołaniem S. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 11 maja 2021 r. znak (...)

1. **oddala odwołanie;**

2. **odstępuje od obciążania S. B. kosztami zastępstwa procesowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B..**

Sygn. akt III U 380/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 11 maja 2021 r. przyznał S. B. prawo do emerytury od 1 marca 2020 r., to jest zgodnie z wnioskiem ERO. Jednocześnie zawiesił wypłatę świadczenia z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że może być wypłacane tylko jedno – wyższe lub wybrane przez wnioskodawcę świadczenie.

Z odwołaniem od tej decyzji wystąpił ubezpieczony – S. B., który zaskarżył decyzję w zakresie zawieszenia wypłaty świadczenia. Odwołujący się wniósł o zmianę decyzji poprzez uchylenie zawieszenia wypłaty świadczenia z uwagi na pobieranie emerytury policyjnej.

W odpowiedzi na odwołanie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o jego oddalenie, podnosząc argumenty wskazane w uzasadnieniu decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

S. B., urodzony (...), pełnił służbę w Policji (MO) od 16 listopada 1971 r. do 31 października 2000 r. (28 lat 11 miesięcy i 15 dni). Decyzją z 2 listopada 2000 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przyznał S. B. prawo do emerytury policyjnej. Do wysługi emerytalnej zaliczono pracę cywilną od 22 czerwca 1968 r. do 22 października 1969 r. i zasadniczą służbę wojskową od 23 października 1969 r. do 15 października 1971 r. Łącznie wysługa emerytalna z tytułu służby w Policji, służby wojskowej i pracy przed podjęciem służby wynosiła 32 lata 3 miesiące i 9 dni. Obliczona na tej podstawie emerytura wyniosła 75% podstawy wymiaru. Wypłata świadczenia była zawieszona ze względu na pobranie rocznego świadczenia.

Decyzją z 29 grudnia 2000 r. Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o zmianie emerytury policyjnej przyznana emerytura została podwyższona o 15% podstawy wymiaru z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą (nie więcej niż 80% podstawy wymiaru). Ustalone tą decyzją świadczenie emerytalne było waloryzowane (kopia z akt emerytalnych k. 22-32).

Ubezpieczony nie składał wniosków o doliczenie do wysługi emerytalnej stażu pracy po zwolnieniu ze służby. Ewentualna zmiana wysługi emerytalnej pozostawałaby bez wpływu na wysokość pobieranej emerytury, gdyż maksymalna wysokość emerytury zgodnie z art. 18 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie może przekraczać 75 % podstawy wymiaru, a ustalony wymiar wyniósł właśnie 75%. S. B. informował jedynie o uzyskiwaniu dochodów, które pozostawały bez wpływu na wysokość świadczenia.

W trakcie pobierania tego świadczenia emerytalnego, S. B. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy w Urzędzie Miejskim w A. od 1.01.2001 r. do 31.12.2001 r., od 1.01.2002 r. do 31.12.2005 r., od 1.01.2006 r. do 31.08.2015 r., w Agencji (...) E. od 18.02.2002 r. do 31.12.2003 r., w (...)Sp. z o.o. w S. od 19.07.2005 r. do 31.05.2007 r. i od 4.09.2009 r. do 31.12.2009 r. Wykonywał też pracę na podstawie umów zlecenia zawartych z Gminą N. w latach 2015-2016 i 2019-2020. Z tych tytułów pracodawca i zleceniodawca odprowadzali składki na ubezpieczenia społeczne (świadczenia pracy i umowy zlecenia k. 6-17 akt rentowych ZUS).

Wniosek o emeryturę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych S. B. złożył 22.02.2021 r. W dniu 11.05.2021 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, przyznającą wnioskodawcy prawo do emerytury na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U z 2021 r. poz. 291 ze zm.; dalej jako ustawa emerytalna). Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji, która wynosiła (...) zł. Kwota ta została podzielona przez średnie dalsze trwanie życia. Wysokość emerytury ustalono na (...)zł. Jednocześnie zawieszono wypłatę świadczenia z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia – uprawnienie do emerytury policyjnej.

Tak ustalony stan faktyczny sprawy nie był sporny i przyjęty został na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS i aktach emerytalnych Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji .

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Podstawę zaskarżonej decyzji organu rentowego, w części zawieszającej wypłatę świadczenia, stanowią przepisy art. 2, art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U z 2021 r. poz. 291 ze zm.; dalej jako ustawa emerytalna) oraz art. 15 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 723, ze zm., dalej jako ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy). Zarówno art. 95 ustawy emerytalnej, jak i analogiczny art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wskazują, że ubezpieczony uprawniony do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie może jednocześnie pobierać emerytury policyjnej, mimo że

spełnił warunki do jej nabycia. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie emerytalnej z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy stosuje się - wynikającą z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej - zasadę wypłaty jednego świadczenia, a zatem wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Z kolei art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej określa wyjątki od tej zasady. Jeden z wyjątków odnosi się do przypadku obliczenia emerytury policyjnej na podstawie art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (dla funkcjonariusza, który został powołany do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r.), a od 1 stycznia 2013 r. - również na podstawie art. 18a tej ustawy (dla funkcjonariusza powołanego do służby po raz pierwszy po 31 grudnia 2012 r.).

Problemem w tej sprawie jest to czy emerytura policyjna obliczona według zasad określonych w art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy dotyczy wyłącznie funkcjonariuszy powołanych do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r., a więc nie odnosi się do ubezpieczonego. W takiej sytuacji ubezpieczonemu przysługiwałaby wypłata tylko jednego z tych świadczeń - wyższego lub przez niego wybranego. Taka interpretacja przepisu art. 95 ust. 2 ustawy w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, która pozwala wypłacać dwa świadczenia jedynie niektórym osobom w ramach jednej grupy emerytalnej, w niniejszym przypadku jedynie niektórym emerytom mundurowym, nie uwzględnia faktu opłacania w trakcie zatrudnienia po przyznaniu świadczenia składek emerytalnych.

Tym zagadnieniem prawnym zajmował się Sąd Najwyższy w sprawie I UK 426/17. Sprawa ta dotyczyła wprawdzie żołnierzy zawodowych, jednak analogiczne rozwiązania dotyczą zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji na podstawie ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 723, ze zm.). W uzasadnieniu wyroku z 24.01.2019 r. Sąd Najwyższy przyjął, że problem w niniejszej sprawie sprowadza się do interpretacji użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „emerytura (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin” i rozstrzygnięcia, czy ma on znaczenie podmiotowe czy też przedmiotowe - ukierunkowane na sposób jej obliczenia. Artykuł 2 ustawy emerytalnej umożliwia emerytowanym żołnierzom zawodowym i funkcjonariuszom służb mundurowych nabycie prawa do emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, po spełnieniu jego ustawowych przesłanek. W przypadku sprzężenia tego prawa nie tylko z wiekiem emerytalnym, ale także z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych (przy emeryturze z systemu zdefiniowanego świadczenia), w stażu emerytalnym nie uwzględnia się okresów służby wojskowej oraz służby w formacjach „mundurowych”, jeżeli z tego tytułu ustalono prawo do świadczeń pieniężnych określonych w ustawach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych (art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej). Tak samo jest w przypadku emerytury z systemu zdefiniowanej składki przewidzianej dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i niepowiązanej z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych, gdyż o prawie do niej decyduje wyłącznie wiek emerytalny i zgromadzony kapitał składkowy pochodzący z „cywilnego” okresu ubezpieczenia (nie dotyczy to zwolnionych ze służby żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy nie mają ustalonego prawa do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób lub którzy prawo to utracili). Z uwagi na uwarunkowania wiekowe, żołnierzom, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r., emerytura obliczana jest na podstawie kapitału składkowego. Z powyższych spostrzeżeń wynika, że niezależnie od daty przyjęcia do służby (i niezależnie od rodzaju emerytury) emeryt wojskowy nie może mieć uwzględnionego okresu służby wojskowej w emeryturze z powszechnego systemu emerytalnego. W tym zakresie sytuacja żołnierzy przyjętych do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. i przed tym dniem ukształtowana jest jednakowo.

Inaczej natomiast rzecz się przedstawia w aspekcie wpływu „cywilnych” okresów stażu emerytalnego na prawo i wysokość świadczeń wojskowych. Do wysługi emerytalnej żołnierza, który pozostawał w służbie przed 2 stycznia 1999 r., zalicza się (z urzędu) posiadane przed przyjęciem do służby okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy emerytalnej (art. 16 ust. 1 w związku z art. 15 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych). Okresy te

uwzględnia się w ten sposób, że emerytura wojskowa wzrasta o 2,6% podstawy wymiaru za nie więcej niż 3 lata okresów składkowych poprzedzających służbę (a o 1,3 % za każdy następny rok i 0,7 % za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę). Tak ustalona emerytura podlega (na wiosek) zwiększeniu - w wyniku doliczenia okresów przypadających po zwolnieniu ze służby - o 1,3 % podstawy wymiaru za każdy rok zatrudnienia przed 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy oraz za każdy rok okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po 31 grudnia 1998 r. lub za okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia - pod warunkiem, że emerytura ta wynosi mniej niż 75 % podstawy jej wymiaru i emeryt ukończył 50/55 lat życia albo stał się inwalidą (art. 14 ust. 1 - 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych).

Natomiast prawo i wysokość emerytury żołnierzy, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r., uzależnia się wyłącznie od okresów służby wojskowej, co wynika z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. W konkluzji, żołnierz, który pozostawał w służbie przed 2 stycznia 1999 r., może – w świadczeniu wojskowym - korzystać z „cywilnej” wysługi emerytalnej, natomiast przyjęty do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. nie ma takiego uprawnienia. Prima facie wskazana wyżej różnica (mniej korzystne zasady obliczania emerytury dla żołnierzy przyjętych do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r.) mogłaby uzasadniać taki kierunek interpretacji art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynikałoby, że o prawie do pobierania dwóch emerytur decyduje data przyjęcia do służby. Oznaczałoby to, że użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza emeryturę przyznaną na podstawie tych przepisów, a w konsekwencji, że prawo do pobierania dwóch emerytur mają wyłącznie żołnierze, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. Nie sprzeciwia się temu rozumowaniu zasada wzajemności składki i prawa do świadczenia, która w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nigdy nie była pojmowana w sposób absolutny (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170; 27 stycznia 2001 r., SK 41/07, OTK-A 2010 nr 1, poz. 5). Wynika to z ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, kierującego się nie tylko zasadą wzajemności składki i świadczeń, ale również zasadą solidarności międzypokoleniowej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 października 2005 r., P 13/04, OTK-A 2002 nr 1, poz. 2) czy szerzej: solidaryzmu społecznego (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 22 czerwca 1999 r. K 5/99, OTK 1990 nr 5, poz. 100 i 4 grudnia 2000 r., K 9/00, OTK 2000 nr 8, poz. 294) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 września 2005 r., P 17/04, OTK-A 2005 nr 8, poz. 90). W związku z tym brak prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki nie zawsze oznacza niekonstytucyjność konkretnej regulacji (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 20 maja 2000 r., K 37/98, OTK 2000 nr 4, poz. 112 i z 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170). Skoro emeryt korzysta ze wzrostu emerytury wojskowej z tytułu „cywilnej” wysługi emerytalnej, to oznacza, że zostaje zachowana zasada wzajemności składki i świadczeń w rozumieniu funkcjonującym w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nawet wtedy, gdy włożony wkład nie jest wprost proporcjonalny do korzyści, jaką przynosi zwiększenie emerytury. Należy przy tym podkreślić, że do istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji RP) należy zapewnienie środków utrzymania w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, a także w razie pozostawania bez pracy bez własnej woli (zob. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK-A 2012 nr 11, poz. 136 czy wyrok z 3 marca 2015 r., K 39/13, OTK-A 2015 nr 3, poz. 27). Istotą prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego Trybunał zdefiniował jako obowiązek zagwarantowania minimum poziomu świadczeń osobom, które osiągnęły wiek emerytalny i zaprzestały w związku z tym aktywności zawodowej (por. wyrok z 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK-A 2006 nr 2, poz. 15). Ustawodawca musi więc zadbać w pierwszej kolejności o to, aby świadczenia w ramach systemu zabezpieczenia społecznego zapewniały odpowiednie minimum środków utrzymania w sytuacjach określonych w Konstytucji osobom, które nie są w stanie utrzymywać się samodzielnie, temu zaś służy zapewnienie optymalnej alokacji ograniczonego zasobu środków finansowych na realizację celów systemu zabezpieczenia społecznego. Ten aspekt oznacza w ocenie Sądu Najwyższego, że ustawodawca nie ma konstytucyjnego obowiązku umożliwienia kumulacji świadczeń rentowych i emerytalnych z różnych tytułów (zob. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2006 r., K 23/03, OTK-A 2006 nr 1, poz. 8), tym bardziej w sytuacji, gdy

pobieranie tylko jednego z nich pozwala nie tylko na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, ale ten standard znacznie przewyższa.

Ostatecznie jednak, Sąd Najwyższy orzekając w sprawie sygn. akt I UK 426/17 uznał za właściwy taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Przy czym ten „brak możliwości” nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%. Wspólnym mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa, niepozwalające na wykorzystanie stażu „cywilnego” w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego.

Zagadnienie to oraz dokonana wykładnia wzbudziło jednak wątpliwości i rozbieżność w orzecznictwie sądów powszechnych, które rozstrzygnęła **Uchwała Składu Sędziów Sądu Najwyższego – Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 grudnia 2021 r. sygn. III UZP 7/21**. W uchwale tej Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75 % podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, **wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego** (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm. w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 586 ze zm.). Ponieważ rozwiązania dotyczące świadczeń emerytalnych przyjęte w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych są adekwatne do rozwiązań dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, uchwała ta ma zastosowanie również w niniejszej sprawie. Dokonaną w niej wykładnię przepisów Sąd w niniejszej sprawie aprobuje, uznając powagę autorytetu Sądu Najwyższego, rozpoznającego zagadnienie prawne w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego.

Przechodząc do rozważań prawnych stanowiących podstawę podjętej przez Sąd Najwyższy wykładni wskazanych przepisów, Sąd Najwyższy wskazał, że zastosowanie wykładni językowej nie rozstrzygnęło istniejących wątpliwości. Dlatego odwołał się do wykładni systemowej, która może posłużyć potwierdzeniu obowiązywania w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasady prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń. W systemie powszechnym zasada ta znajduje potwierdzenie w regulacji art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego, a także w art. 95 ust. 2 in principio tej ustawy, zgodnie z którym przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, to jest żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej. Analogiczne przepisy znajdziemy też w ustawie zaopatrzeniowej żołnierzy zawodowych i ich rodzin (art. 7) oraz w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (także art. 7), które przewidują, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty w nich przewidzianych z prawem do emerytury lub renty

albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Podobną regulację zawiera także ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, która w art. 33 ust. 2 stanowi, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie, z zastrzeżeniem ust. 4 (nieistotnym z punktu widzenia obecnie rozstrzyganego zagadnienia prawnego).

Zdaniem Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, przy stosowaniu wykładni systemowej konieczne jest również sięgnięcie do kwestii temporalnych, które spowodowały, że doszło do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w zależności od daty powołania do służby. Sąd Najwyższy przypomniał, że na mocy pierwotnego brzmienia ustawy emerytalnej żołnierze zawodowi, którzy rozpoczęli służbę po dniu wejścia w życie tej ustawy (1 stycznia 1999 r.), zostali włączeni do powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, natomiast uprawnienia emerytalne żołnierzy pozostających w służbie w tym dniu były określane nadal przez przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób (art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej w jej pierwotnym brzmieniu). Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw wprowadziła jednak do systemu emerytalnego zmiany polegające na ponownym objęciu żołnierzy zawodowych, którzy wstąpili do służby po dniu 1 stycznia 1999 r., zaopatrzeniowym systemem emerytalnym oraz wyłączeniu ich z ubezpieczeń społecznych, co stanowiło „rewizję” rozwiązania uprzednio przyjętego przez ustawodawcę. Poczynając od dnia 1 października 2003 r., wszyscy żołnierze zawodowi są zatem objęci systemem zaopatrzeniowym, bez względu na datę podjęcia służby. Wejście w życie ustawy zmieniającej z dnia 23 lipca 2003 r. doprowadziło równocześnie do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w odniesieniu do żołnierzy zawodowych, którzy służbę podjęli przed 2 stycznia 2003 r. oraz poczynając od tego dnia. O ile bowiem ci pierwsi zachowali prawo do obliczenia wysokości emerytury wojskowej na dotychczasowych zasadach (art. 15 z uwzględnieniem art. 14 ustawy zaopatrzeniowej), o tyle dla tych drugich, to jest tych, którzy zostali powołani do służby wojskowej po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r., emerytura wojskowa wynosząca także 40 % podstawy wymiaru za 15 lat służby wzrastała „według zasad określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5”, a zatem wzrost przysługującej im emerytury nie mógł już uwzględniać okresów składkowych i nieskładkowych poprzedzających służbę wymienionych w art. 15 ust. 1 pkt 2-4 ustawy oraz przypadających po zwolnieniu ze służby (art. 14 ustawy). Opisana regulacja wyraźnie wskazuje na to, że wskutek zmian dokonanych ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. doszło do wprowadzenia nowego modelu obliczania emerytur wojskowych dla „nowych” żołnierzy zawodowych, powołanych do służby po 1 stycznia 1999 r., przy czym zmiany te miały obowiązywać na przyszłość i ziścić się w praktyce nie wcześniej niż po dniu 31 grudnia 2013 r., gdy pierwsi powołani do służby żołnierze zawodowi osiągną minimalny 15-letni okres tej służby. Tacy żołnierze już w chwili powołania ich do służby znali swoją sytuację prawną po osiągnięciu tego stażu. Wiedzieli między innymi, że wprawdzie nie będą mogli uwzględnić sobie w stażu emerytalnym mającym wpływ na zwiększenie świadczenia jakiegokolwiek stażu „cywilnego”, zarówno poprzedzającego służbę, jak i uzyskanego po zwolnieniu ze służby, jednakże z drugiej strony nabędą prawo do emerytury powszechnej, jeśli zdecydują się na podleganie ubezpieczeniom społecznym i zgromadzą kapitał składkowy, który zostanie „skonsumowany” po osiągnięciu przez nich powszechnego wieku emerytalnego bez względu na długość okresu opłacania składek.

Kolejne zmiany dokonane zostały przez ustawodawcę ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw. Ustawa ta wprowadziła kolejną kategorię żołnierzy zawodowych powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po 31 grudnia 2012 r., poświęcając jej dodany Rozdział 1a, a w nim między innymi art. 18e, w myśl którego emerytura dla (takiego) żołnierza wynosi 60 % podstawy jej wymiaru za 25 lat służby wojskowej i wzrasta o 3 % za każdy dalszy rok tej służby (ust. 1) i podwyższa się ją o 0,5 % podstawy jej wymiaru za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia służby na froncie w czasie wojny oraz w strefie działań wojennych (ust. 2). Co więcej, przepisy omawianego Rozdziału 1a nie nawiązują do przepisów Rozdziału 1, tworząc własne określenie służby wojskowej oraz okresów zaliczanych do tej służby.

We wskazanej uchwale z dnia 15 grudnia 2021 r. sygn. III UZP 7/21, Sąd Najwyższy wyraził zdanie, że systemowa wykładnia użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej) ...” daje podstawę do przyjęcia, że ów wyjątek należy interpretować nie tylko przedmiotowo, to znaczy wyłącznie przez pryzmat zasad obliczania emerytury wojskowej wynikających z art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej, ale także podmiotowo, co oznacza konieczność wzięcia pod uwagę adresatów tych przepisów. To dla nich ustawodawca wprowadził bowiem (na przyszłość) możliwość równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, odbierając im równocześnie prawo do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia stażu „cywilnego” i pozostawiając jednak taką samą możliwość (prawo wyboru) także dla żołnierzy powołanych do służby przed 2 stycznia 1999 r., po spełnieniu (poczynając od 1 stycznia 2025 r.) przesłanek określonych w art. 18i ustawy zaopatrzeniowej.

Rozważając ten problem z uwzględnieniem czasu, w którym zostały wprowadzone omawiane zmiany ustawowe, należy zauważyć, że we wcześniejszym okresie mieliśmy do czynienia z sytuacją, w której wzrost emerytury wojskowej mógł nastąpić z tytułu doliczenia okresów składkowych i nieskładkowych, a prawo do emerytury powszechnej wiązało się nie tylko z osiągnięciem wieku emerytalnego, ale także z posiadaniem określonego stażu emerytalnego, złożonego właśnie z okresów składkowych i nieskładkowych. Natomiast nowe zasady obliczania emerytur wojskowych dla żołnierzy powołanych do służby po 1 stycznia 1999 r. oraz poczynając od 1 stycznia 2013 r. znajdują bądź będą w przyszłości znajdować zastosowanie w czasie, gdy prawo do emerytury powszechnej jest uzależnione wyłącznie od osiągnięcia wieku emerytalnego i zgromadzenia odpowiedniego kapitału składkowego, a nie od okresu, w którym ów kapitał był gromadzony.

Podsumowując, należało uznać, że S. B. nie ma prawa do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Wykładnia analizowanych przepisów wskazuje, że ubezpieczonemu, który pozostawał w służbie w Policji przed 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę mundurową, wynoszącą 75 % podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm. w związku z art. 7 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 723, ze zm.).

Należy też zauważyć, że odwołującemu się zaliczono przy obliczaniu emerytury mundurowej okres zatrudnienia przed podjęciem służby w wymiarze 1 roku 4 miesięcy i 1 dnia. Nie zaliczono natomiast żadnego okresu po przyznaniu świadczenia z tytułu służby w Policji, gdyż odpowiednio długa służba sprawiła, że - przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury mundurowej do maksymalnie 75 % - „cywilne” okresy ubezpieczenia po zakończeniu służby w żaden sposób nie mogły zwiększyć świadczenia. Niezależnie jednak od tego, obowiązująca w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasada prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego, która w systemie powszechnym znajduje potwierdzenie w regulacji art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, uzasadnia stanowisko co do zgodności z prawem zaskarżonej decyzji.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji (pkt 1).

O kosztach rozstrzygnięto w oparciu o art. 102 k.p.c., zgodnie z treścią którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Zasada ta jest rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje on pojęcia

wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20.12.1973 r. sygn. II CZ 210/73).

Odstępując od obciążania odwołującego kosztami zastępstwa prawnego pełnomocnika organu rentowego, Sąd miał na uwadze przede wszystkim wątpliwości interpretacyjne obowiązujących przepisów, które spowodowały, że sądy powszechne, a nawet Sąd Najwyższy zajmowały rozbieżne stanowiska, co mogło wprowadzić odwołującego się w błąd, co do przysługujących mu uprawnień.

Ponadto S. B. pobiera aktualnie niską emeryturę (w związku z jej obniżeniem na podstawie tzw. ustawy dezubekizacyjnej z 2016 r.) i jak wskazał ma problemy nawet z wykupieniem niezbędnych leków.

Mając powyższe na uwadze, należało rozstrzygnąć jak w pkt 2 sentencji wyroku.